

Fimmtudaginn 5. nóvember 1998.

Nr. 26/1998.

Ásdís Birta Gunnarsdóttir

(Kristján Stefánsson hrl.)

gegn

Fróða hf.

(Ásgeir Þór Árnason hrl.)

Fríðu Kristínu Gísladóttur

(Magnús Guðlaugsson hrl.) **og**

Gústaf Guðmundssyni

(Helgi Birgisson hrl.)

Skaðabótamál. Verklaun. Myndbirting.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómaramarnir Garðar Gíslason, Guðrún Erlendsdóttir og Gunnlaugur Claessen.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 12. janúar 1998. Hún krefst þess, að stefndu verði dæmd til að greiða óskipt 1.150.000 krónur með dráttarvöxtum frá 15. apríl 1998 til greiðsludags og að þeim verði gert að afhenda sér „allar filmur og myndir, sem teknar voru af áfrýjanda fáklæddri sumarið 1996“ á Spáni að viðlögðum 500 króna dagsektum. Hún krefst jafnframt málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndu Fróði hf. og Fríðu Kristín Gísladóttir krefjast staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Stefndi Gústaf Guðmundsson krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms, en til vara, að kröfur áfrýjanda verði lækkaðar. Hann krefst einnig málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Áfrýjandi reisir kröfur sínar meðal annars á því, að hún hafi með ólögmatum hætti verið fengin til að samþykkja, að þær myndir yrðu teknar af sér, sem eru tilefni ágreinings málsaðila. Heldur hún því jafnframt fram, að stefndu Fríða og Gústaf hafi lofað því, meðan á myndatökunum stóð á Spáni, að engar myndir yrðu birtar án samþykkis áfrýjanda. Með vísan til forsendna héraðsdóms verður staðfest sú niðurstaða hans, að þessar staðhæfingar áfrýjanda séu ósann- aðar.

Þá styður áfrýjandi kröfur sínar við það, að hún hafi síðar bannað stefndu Fríðu að afhenda myndirnar til birtingar, en það bann hafi hún ekki virt. Í ljósi framburðar stefndu Fríðu og annarra, sem um þetta hafa borið fyrir dómi, verður að telja sannað, að hún hafi haft fullt tilefni til að skilja orð áfrýjanda á þann veg, að samþykki hinnar síðastnefndu fengist ekki til að birta myndirnar. Stefnda afhenti þær engu að síður til birtingar í tímaritinu Mannlífi. Þau atvik eru hins vegar ekki í málinu, sem gátu gefið áfrýjanda réttmæta ástæðu til að leggja síðar bann við birtingu þessara mynda, sem teknar voru með hennar samþykki og voru ekki birtar í öðrum tilgangi en þeim, sem áfrýjanda var ljós frá upphafi. Að þessu virtu og að öðru leyti með skírskotun til forsendna héraðsdóms verður staðfest niðurstaða hans um sýknu allra stefndu af kröfu um miskabætur fyrir birtingu myndanna. Verður jafnframt hafnað kröfu áfrýjanda um afhendingu á myndum og filmum, sem beint er að öllum stefndu, en ekki eingöngu stefnda Gústaf, sem hefur haft umráð þeirra, frá því að myndirnar voru teknar.

II.

Hluti kröfu áfrýjanda, 150.000 krónur, er fyrir fyrirsætustörf. Er tekið fram í stefnu, að krafan sé fyrir notkun myndanna, og sé þá innfalið álag, þar sem þær hafi verið birtar án samþykkis áfrýjanda. Ekki fylgja þessu frekari skýringar eða hvernig almennt sé greitt fyrir fyrirsætustörf. Við munnlegan flutning málsins fyrir Hæstarétti var tekið fram, að krafan fæli að hluta í sér endurgreiðslu fyrir útlagðan kostnað.

Við skýrslutöku fyrir dómi svaraði áfrýjandi því aðspurð, að áður en lagt var í ferðina til Spánar, hefði verið samið um, að endurgjald til sín fyrir fyrirsætustörfin skyldi vera ljósmyndir, sem teknar yrðu af henni, og hlutdeild í hagnaði stefndu Fríðu, ef einhver yrði. Ekki hafa verið bornar brigður á, að myndir hafi verið afhentar áfrýjanda, svo sem um hafi verið samið. Þá hefur stefnda Fríða lagt fram í málinu reikninga og yfirlit yfir tekjur og gjöld af umræddu verkefni við ljósmyndatökur á Spáni. Er óhrakin sú niðurstaða, að verkefnið hafi ekki skilað henni fjárhagslegum hagnaði. Þá hefur áfrýjandi ekki lagt fram reikninga eða önnur gögn til stuðnings kröfu um endurgreiðslu útlagðs kostnaðar. Með þessum athugasemdum verð-

ur staðfest niðurstaða héraðsdóms um sýknu allra stefndu af þessum lið í kröfugerð áfrýjanda.

Samkvæmt þessu og að öðru leyti með vísan til forsendna héraðsdóms verður staðfest niðurstaða hans um annað en málskostnað. Rétt þykir, að hver aðili beri sinn kostnað af málinu í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Héraðsdómur skal vera óraskaður um annað en málskostnað.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 18. desember 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var 25. nóvember sl. að loknum munnlegum málflutningi, er höfðað með stefnu, birtri 8. og 9. apríl sl. af Ásdísi Birtu Gunnarsdóttur, kt. 130578-3309, Sigurhæð 7, Garðabæ, á hendur Fróða hf., kt. 431189-6669, Seljavegi 2, Fríðu Kristínu Gísladóttur, kt. 150759-7069, Hverafold 38, og Gústaf Guðmundssyni, kt. 200359-2249, Bárugötu 38, öllum í Reykjavík.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru eftirfarandi:

1. að stefndu verði dæmd in solidum til þess að greiða stefnanda 1.150.000 krónur og til þess að afhenda stefnanda allar filmur og allar myndir, sem stefndu tóku/létu taka af henni fáklæddri sumarið 1996 í Barcelonu á Spáni, að viðlögðum dagsektum, 500 krónum á dag,
2. að stefndu verði dæmd in solidum til að greiða stefnanda málskostnað auk virðisaukaskatts og að málskostnaðarfjárhæð beri dráttarvexti samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá dómsuppsögu til greiðsludags.

Af hálfu stefnda Fróða hf. er krafist sýknu af öllum kröfum stefnanda og að stefnanda verði gert að greiða félaginu málskostnað eftir mati dómsins. Til vara er þess krafist, að kröfur stefnanda verði stórlega lækkaðar, og í því tilviki, að málskostnaður verði látinn niður falla.

Af hálfu stefndu Fríðu Kristínar Gísladóttur er þess aðallega krafist, að hún verði alsýknuð af öllum kröfum stefnanda, en til vara, að stefnukröfur verði stórlega lækkaðar. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómsins að viðbættum virðisaukaskatti.

Af hálfu stefnda Gústafs Guðmundssonar er krafist sýknu af öllum kröfum stefnanda. Þess er einnig krafist, að stefnanda verði gert að greiða honum málskostnað samkvæmt mati réttarins ásamt virðisaukaskatti. Til vara

er krafist verulegrar lækkunar á kröfum stefnanda og málskostnaðar samkvæmt mati réttarins ásamt virðisaukaskatti.

Yfirlit um málsatvik og ágreiningsefni.

Málsatvik eru þau, að sumarið 1996 skipulagði stefnda Fríða Kristín Gísladóttir ferð til Barcelonu í þeim tilgangi að taka þar ljósmyndir fyrir tímaritið Mannlíf, sem stefndi Fróði hf. gefur út. Þeir, sem fóru í ferðina ásamt stefndu Fríðu, voru stefndi Gústaf Guðmundsson ljósmyndari, Súsanna Kristín Hreiðarsdóttir, sem sá um förðun, Ragnheiður G. Guðnadóttir fyrirseta og stefnandi, sem einnig fór sem fyrirseta.

Myndirnar, sem teknar voru í ferðinni, birtust í 7. og 10. tbl. Mannlífs 1996 ásamt kynningu á íslenskri fataframleiðslu og skartgripum frá Jens Guðjónssyni gullsmið. Í 7. tbl. er m. a. sýndur fatnaður frá Spaksmannsspjörum, en í 10. tbl. er viðtal við Jens Guðjónsson gullsmið og sýndir skartgripir frá honum. Í fyrra blaðinu eru myndir af stefnanda og Ragnheiði, en í hinu síðara m. a. myndir af stefnanda, þar sem hún ber skartgripi Jens gullsmiðs. Stefnda Fríða seldi stefnda Fróða hf. myndirnar og fékk greitt fyrir þær ásamt hönnun og umsjón 100.000 krónur.

Stefnandi hefur höfðað mál þetta til greiðslu miskabóta og endurgjalds fyrir umræddar myndatökur. Í málinu krefst hún þess einnig, eins og hér að framan hefur komið fram, að fá myndir og filmur af sér fáklæddri afhentar að viðlögðum dagektum. Kröfur hennar eru m. a. studdar þeim rökum, að birting þriggja mynda í 10. tbl. Mannlífs árið 1996, þar sem hún er fáklædd, hafi verið óheimilar.

Öllum kröfum stefnanda er andmælt af hálfu stefndu.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Af hálfu stefnanda er vísað til þess, að hún hafi starfað sem „módel“ og hafi verið í módelsskóla Johns Casablancas. Sumarið 1996 hafi þess verið farið á leit við sig, að hún slægist með í ferð á vegum stefnda Fróða hf. til Barcelonu á Spáni. Stefnda Fríða hafi verið starfsmaður tímaritsins Mannlífs, sem stefndi Fróði hf. gefi út, og hafi hún verið í fyrirvari. Gústaf Guðmundsson, einn ljósmyndara Mannlífs, hafi annast ljósmyndun. Með í för hafi einnig verið annað „módel“, Ragnheiður G. Guðnadóttir.

Yfirlýstur tilgangur ferðarinnar hafi verið að afla mynda til auglýsinga fyrir Spaksmannsspjarir og Jens gullsmið. Þrátt fyrir það að vakað hafi fyrir stefndu að nota stefnanda og fyrrnefnda fyrirsetu í viðskiptatilgangi, hafi þær greitt sjálfar fyrir ferðina og mest af upphaldi. Með þátttöku sinni hafi aðallega vakað fyrir stefnanda að afla mynda fyrir módelmöppu sína. Nokkrar nektarmyndir hafi verið á meðal þeirra mynda, sem teknar hafi verið. Þær hafi verið teknar fyrir þræbeidni stefndu, en stefnandi sé mótfall-

in slíkum myndatökum. Stefnandi hefði þar að auki skuldbundið sig gagnvart mólenskóla sínum til þess að leyfa aldrei slíkar myndatökur. Stefnandi, sem þá hafi aðeins verið átján ára gömul, hefði samt sem áður veitt samþykki sitt, eftir að stefndu hefðu fullyrt, að myndirnar yrðu aldrei birtar, og haldið því fram, að forstýra mólenskóla Johns Casablancas, Kolbrún Aðalsteinsdóttir, hefði veitt samþykki sitt. Stefnandi hafi dvalist áfram erlendis, eftir að stefndu héldu aftur til Íslands, en hún hafi með símbréfum margtírekað kröfu sína um, að myndirnar yrðu ekki birtar.

Eftir að heim kom, hafi stefnda Fríða sýnt stefnanda og Kolbrúnu þær myndir, sem stefndu hugðust nota til birtingar. Þar á meðal hafi verið fyrrnefndar nektarmyndir af stefnanda og Ragnheiði. Hafi stefnandi og Kolbrún lagt blátt bann við birtingu myndanna. Þegar Ragnheiði hafi borist vitneskja um þessar myndir og fyrirhugaða birtingu þeirra, hafi hún einnig lagt bann við birtingu þeirra, en hún hafi þá verið þátttakandi í fyrrsætu-keppni Elite. Seinna hafi því verið haldið fram af hálfu stefndu, að myndirnar hefðu verið eyðilagðar.

Í 10. tbl. 13. árgangs tímaritsins Mannlífs hafi birst myndir af stefnanda á bls. 6, 104, 105 og 107 án vitneskju hennar. Á bls. 6 og 104 sé stefnandi í netabol einum klæða, en á bls. 107 sé hún án brjóstahaldara. Myndirnar á bls. 6, 104 og 107 séu meðal þeirra mynda, sem stefnandi hafi lagt bann við, að yrðu birtar. Í efniskynningu Mannlífs komi fram, að myndatökan hafi verið á vegum tímaritsins. Fyrrgreindar myndir af stefnanda séu notaðar í auglýsingaskyni og virtust ætlaðar til þess að auka sölu blaðsins. Stefnandi hafi aldrei fengið greitt fyrir birtingu þessara mynda.

Með bréfi, dags. 6. febrúar 1997, hafi stefnandi farið fram á greiðslu fyrir birtingu myndanna og miskabætur. Að auk hafi þess verið krafist, að myndirnar ásamt öðrum nektarmyndum, sem teknar voru af stefnanda á Spáni, yrðu afhentar ásamt filmum. Með bréfi, dags. 6. mars 1997, hafi kröfum stefnanda verið hafnað af stefnda Fróða hf., og hafi stefnandi því verið neydd til að höfða þetta mál.

Stefnandi krefst 1.000.000 króna í miskabætur og 150.000 króna fyrir fyrrsætustörf.

Kröfu um miskabætur styður stefnandi því, að stefndu hafi rofið friðhelgi hennar til einkalífs, sbr. 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 og 8. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sem öðlast hafi lagagildi hér á landi með lögum nr. 62/1994. Myndirnar sýni stefnanda næstum nakta og í eggjandi stellingum, sem gefi af henni ranga mynd. Með birtingu myndanna hafi stefndu rofið trúnað við stefnanda, og hafi myndirnar valdið sér hugarangri, þjáningu, töluverðum álitshnekki og hneisu. Því er haldið fram af

hálfu stefnanda, að myndirnar séu meiðandi fyrir æru sína og hafi gert sér erfitt fyrir að starfa sem fyrirsæta. Samband stefnanda við umboðsmann sinn, módelaskóla Johns Casablancas, hefði skaðast með birtingu myndanna, en stefnandi hafði skuldbundið sig til þess að láta ekki birta af sér nektarmyndir. Þetta tjón og innrás í einkalíf sitt eigi stefnandi rétt á að fá bætt með vísan til 26. gr. 1. nr. 50/1993. Þá er því haldið fram af hálfu stefnanda, að birting myndanna hafi verið fjárhagslegur ágóði fyrir stefndu, sem stefnandi hafi ekki fengið neina hlutdeild í. Það sé m. a. inntak miskabóta, að engum sé rétt að hagnast á persónu annars manns án greiðslu bóta. Einnig er bent á varnaðarhlutverk skaðabótareglna, en stefndu hafi látið birta myndir af stefnanda þrátt fyrir skýrt og margítrekað bann stefnanda og Kolbrúnar Aðalsteinsdóttur, og hafi stefndu haldið því ranglega fram, að myndirnar hefðu verið eyðilagðar. Stefnandi eigi kröfu til þess að geta grip- ið til skaðabótaréttar sér til verndar gegn slíkum trúnaðarbresti.

Stefnandi reisir bótakröfu sína einnig á því, að með aðilum hafi verið samkomulag um að birta ekki fyrrgreindar myndir. Í því hafi falist, að stefnandi hafi leyft nektarmyndatöku gegn því, að persóna sín yrði ekki sköðuð með birtingu myndanna. Þetta hafi stefndu viðurkennt með samþykki sínu. Inntak samkomulagsins hafi verið skaðleysi, en þar sem stefndu hafi farið gegn samkomulaginu með birtingu myndanna, beri þeim að tryggja stefnanda skaðleysi með öðrum hætti, þ. e. með skaðabótum. Þá sé stefndu ekki rétt að ganga gegn orði sínu og rétti stefnanda til eigin myndar án þess að svara bótum.

Þá bendir stefnandi á, að hún hafi verið fengin til myndatökunnar með svikum, sbr. að nokkru 30. gr. samningalaga nr. 7/1936, og auk þess hafi stefndu nýtt sér, að stefnandi hafi verið þeim háð, sbr. 31. gr. sömu laga. Stefndu hafi birt myndir af stefnanda, sem hafi reynst henni skaðlegar, og með þeim hætti hafi þau af ásetningi valdið stefnanda tjóni, sem hún krefst að fá bætt.

Stefnandi styður kröfu sína um 150.000 krónur því, að sem fyrirsæta eigi hún kröfu á að fá greitt fyrir þær myndir, sem af henni voru teknar. Það sé starf stefnanda að sitja fyrir á myndum, og eigi hún því rétt á endurgjaldi fyrir þau störf. Enn fremur hafi þær myndir, sem birtar voru af stefnanda, verið notaðar í ávinningsskyni; þær hafi verið notaðar til þess að auglýsa skartgripi frá Jens gullsmið, en auk þess væru þær til þess fallnar að auka sölu blaðsins. Krefst stefnandi 150.000 króna endurgjalds fyrir notkun myndanna, og sé þá innifalið álag, þar sem myndirnar hafi verið birtar án samþykkis hennar.

Stefnandi vísar til 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 og 8. gr.

mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994, einnig 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 og 30. og 31. gr. samningalaga nr. 7/1936. Þá vísar stefnandi til ólögfesta reglna um vinnuveitendaábyrgð.

Málsástæður og lagarök stefnda Fróða hf.

Af hálfu stefnda Fróða er málavaxtalýsingu í stefnu mótmælt. Stefnda Fríða Kristín hafi starfað sjálfstætt sem blaðamaður, þ. e. „free lance“, svo sem starfið sé nefnt á ensku. Hafi hún boðið stefnda Fróða hf. til kaups efni, sem hún hafði unnið í Barcelonu á Spáni og víðar. Fyrirsvarsmönnum stefnda Fróða hf. hafi litist vel á efnið, og hafi þeir ákveðið að kaupa það til birtingar í tímaritinu Mannlífi.

Efnið, sem stefndi Fróði hf. hafi keypt, hafi annars vegar verið sjö tísku-myndir ásamt ferðafrásögn með níu myndum, sem birst hafi í 7. tbl. Mannlífs 1996, og hins vegar tískupáttur frá Spáni og viðtal við Jens gullsmið, sem birtist í 10. tbl. Mannlífs sama ár, en mál þetta sé sprottið af myndbirtingu í síðara blaðinu. Umsamið endurgjald hafi þegar verið greitt. Stefndi Fróði hf. hafi engar frekari greiðslur innt af hendi vegna þessa efnis og ekki heldur þegið neinar greiðslur vegna þess frá aðilum, sem lagt hafi fram vörur sínar, eins og t. d. Jens gullsmiður og fleiri. Stefnda Fróða hf. væri ókunnugt um, hvort meðstefnda Fríða hafi þegið greiðslur frá þessum aðilum vegna efnisgerðarinnar.

Stefndi Fróði hf. hafi um langt árabíl starfað að útgáfu tímarita héraendis. Mjög algeng aðferð við efnisöflun sé kaup efnis af sjálfstætt starfandi blaðamönnum með sams konar hætti og framangreint efni hafi verið keypt af meðstefndu Fríðu. Ritstjóri hvers tímarits taki þá ákvörðun um efniskaup og semji við blaðamann um endurgjald. Ritstjóri kanni ekki af sjálfsdáðum heimildir blaðamanns til efnisins, þ. e., hvort hann eigi höfundarrétt að efninu eða hafi fengið hann framseldan í því skyni, að efnið verði birt í tímaritinu, nema einhverjar sérstakar ástæður séu til þess að tortryggja heimildir blaðamannsins. Hið sama eigi við um birtingu mynda af einstaklingum.

Þegar meðstefnda Fríða hafi boðið þáverandi ritstjóra Mannlífs til kaups efni það, sem mál þetta snýst um, hafi hann enga sérstaka ástæðu haft til þess að tortryggja heimildir hennar til efnisins. Margoft áður hefði stefndi Fróði hf. átt slík viðskipti við hana, og hefðu þau fram til þess tíma verið báðum aðilum hagfelld og engar efasemdir komið upp um heimildir hennar. Jafnframt hefði efni úr sömu ferð verið birt í 7. tbl. algerlega athugasemdalaust af hálfu stefnanda og annarra, sem lagt hafi hönd á plóg.

Sýknukrafa stefnda Fróða hf. er enn fremur studd þeim rökum, að honum hafi við birtingu myndanna verið algerlega ókunnugt um þau atvik og

loforð, sem stefnandi telji, að meðstefndu, Fríða og Gústaf, hafi gefið sér í Spánarferðinni og stefnandi reisi á málsókn sína. Þegar af þessari ástæðu hafi stefndi Fróði hf. hafnað kröfum stefnanda og telur, að henni beri að beina kröfum sínum að meðstefndu.

Þá er af hálfu stefnda Fróða hf. mótmælt sérstaklega nokkrum fullyrðingum í málalíbúnaði stefnanda, svo sem nú verður tilgreint:

Ferð stefnanda til Barcelonu sumarið 1996 hafi ekki verið á vegum stefnda Fróða hf., heldur á vegum stefndu Fríðu. Stefndi Fróði hf. hafi keypt efnið af henni, að mestu leyti tilbúið, eftir heimkomu hennar.

Stefndu Fríða og Gústaf hafi ekki verið starfsmenn stefnda Fróða hf. í þeim skilningi, að húsbóndaréttarsamband hafi verið þar á milli. Meðstefndu, Fríða og Gústaf, hafi verið sjálfstætt starfandi, og stefnda Fríða hafi þegið verktakagreiðslu fyrir.

Enginn yfirlýstur tilgangur hafi verið með ferðinni af hálfu stefnda Fróða hf., enda hafi ferðinni verið lokið, er stefndi Fróði hf. hafi boðist til að kaupa efni, sem unnið hafði verið vegna ferðarinnar.

Myndir þær, sem birtust í 10. tbl. Mannlífs 1996, geti ekki talist vera nektarmyndir.

Stefndi Fróði hf. hafi ekki fengið nein símbréf, þar sem stefnandi krefjist þess, að tiltekna myndir verði ekki birtar.

Því er mótmælt, að nokkur starfsmaður stefnda Fróða hf. hafi sagt stefnanda, að tiltekna myndir hefðu verið eyðilagðar.

Stefnda Fróða hf. hafi aldrei verið bannað af hálfu stefnanda að birta af henni þær myndir, sem birtar voru á bls. 6, 104 og 107 í 10. tbl. Mannlífs 1996.

Fyrrgreindar myndir hafi ekki verið notaðar af hálfu stefnda Fróða hf. í auglýsingaskyni, enda hafi ekkert endurgjald frá umboðsmönnum og eigendum tilvitnaðra merkjavara runnið til stefnda Fróða hf. Myndirnar hafi verið settar fram með sömu formerkjum og annað efni bladsins til þess að gera það áhugavert lesendum.

Mótmælt er því, að stefndi Fróði hf. hafi fengið stefnanda til myndatöku með misneytingu eða svikum, og því algerlega vísað á bug, að stefnandi hafi verið sér háður.

Því er mótmælt, að myndbirtingin hafi gert stefnanda erfiðara fyrir að starfa sem fyrirsæta.

Af hálfu stefnda Fróða hf. er því haldið fram sem meginmálsástæðu, að ekkert réttarsamband hafi stofnast milli sín og stefnanda, sem leiði af sér kröfurettindi hennar á hendur stefnda. Í því sambandi verði að hafa í huga, að almenn skilyrði skaðabótaréttar um saknæmi skorti til þess að veita

kröfu stefnanda brautargengi. Stefndi hafi hagað sér í hvívetna eins og ætlast hafi mátt til af útgefanda tímarits á Íslandi nú á dögum. Honum hafi verið boðið efni til kaups af reyndum og sjálfstætt starfandi blaðamanni, sem hann hefði oft áður átt viðskipti við, og hafi stefndi mátt treysta, að blaðamaðurinn hefði heimildir sínar í lagi. Í þessu tiltekna tilviki hefði stefndi áður keypt efni úr sömu Spánarferðinni, þar sem stefnandi hefði jafnframt verið þátttakandi, án þess að það hefði sætt nokkrum athugasemdum. Er sérstaklega bent á þá venjulegu túlkun höfundarréttar, að sá, sem eignir verk annars manns og fái það út gefið sem sitt eigið, skuli svara upphaflegum höfundi bótum, en ekki grandalaus útgefandi. Stefnanda beri því í máli þessu að beina kröfum sínum að meðstefndu og þá væntanlega að stefndu Fríðu, en stefndi Fróði hf. hafi fullkomlega staðið henni skil á greiðslum fyrir allt efnið.

Þá er því haldið fram af stefnda Fróða hf., að stefnandi hafi verið starfsmaður meðstefndu Fríðu í umræddri ferð til Spánar. Launakröfur stefnanda séu því stefnda Fróða hf. óviðkomandi. Í því sambandi breyti engu, þótt fullyrt sé um annað í efniskynningu á bls. 6 í 10. tbl. Mannlífs 1996, þ. e., að Mannlíf hafi látið taka myndirnar. Sé þar um venjulega efniskynningu að ræða, sem örlítið sé færð í stílinn, enda skipti ekki annað máli en hið raunverulega réttarsamband.

Loks er því haldið fram, að myndir þær, sem mál þetta snýst um, séu ekki af hálfu stefnda Fróða hf. birtar í auglýsingaskyni. Stefndi Fróði hf. hafi engar greiðslur fengið vegna þeirra, enda hafi þær einkanlega verið birtar í blaðinu sem gott efni handa lesendum þess. Hvort stefnda Fríða hafi þegið greiðslur frá Jens gullsmið eða öðrum vegna myndanna, sé stefnda Fróða hf. ókunnugt.

Af hálfu stefnda Fróða hf. er því mótmælt, að 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944, sbr. 9. gr. stjórnskipunarlaga nr. 97/1995 og 8. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994, eigi við um mál þetta, enda sé því ekki haldið fram, að reglur almennra hegningarlaga um æruvernd hafi verið brotnar á stefnanda. Hér sé auðvitað umfram allt um þá lögspurningu að ræða, hvaða réttindi módel eða fyrirsæta, sem sjálfviljug hafi stillt sér upp til myndatöku, hafi til þess að hindra birtingu ljósmyndara á ljósmynd, sem væntanlega teljist verk í skilningi 1. gr. höfundalaga nr. 73/1972.

Væntanlega felist réttindi fyrirsætu til þess að banna myndbirtingu sérstaklega í því, að mynd hafi verið tekin í kjölfar misneytingar eða villu, svo sem stefnandi reyndar reisi málatilbúnað sinn jafnframt á. Sá málatilbúnaður sé hins vegar haldlaus, þegar málavextir allir séu skoðaðir og þær mynd-

ir, sem stefnandi telji, að birtar hafi verið í óleyfi. Verði þá að hafa í huga, að starf stefnanda sem fyrirsætu og framkoma hennar fyrir framan ljósmyndavél meðstefnda Gústafs í umræddri Spánarferð gefi sérstakt tilefni til þess að álykta, að í því felist samþykki. Megi þannig gera ráð fyrir því, að fyrirsætur, sem ljósmyndaðar eru með slíkum hætti, séu því samþykkar, að ljósmyndirnar verði birtar opinberlega. Ljósmyndirnar, sem birtar voru í 10. tbl. Mannlífs 1996, hafi augljóslega ekki verið ætlaðar einkamyndasafni stefnanda. Hún skýri sjálf svo frá, að yfirlýstur tilgangur Spánarferðarinnar hafi verið að afla mynda til auglýsinga fyrir Spaksmannsspjarir og Jens gullsmið. Sérstaka athygli vekur stórir skartgripir frá gullsmiðnum, sem stefnandi skarti á myndunum, og hafi hún ekki getað gengið þess dulinn, að til stóð, að þær myndir kæmu fyrir alþjóð.

Af hálfu stefnda Fróða hf. er áhersla á það lögð, að umræddar myndir sýni stefnanda ekki naktari eða í meira eggjandi stellingum en títt sé um ljósmyndir af fyrirsætum í hliðstæðum tímaritum og Mannlífi. Þá sé framkoma kvenfólks á almannafæri hérlendis án þess að skýla nekt brjóstá sinna nú alvanaleg hegðun og sæti hvorki hneykslun samborgara lengur né særi blygðunarsemi þeirra. Birting myndar af konu, sem hafi þannig sjálfviljug svipt sig klæðum, feli ekki í sér ærumeiðingu í hennar garð.

Því er enn fremur haldið fram, að stefnda Fróða hf. hafi verið allsendis ókunnugt um, að stefnandi væri á mála hjá svonefndum módelsskóla Johns Casablanças, hvað þá, að stefnda hafi verið kunnar starfsreglur þar á bæ. Hitt sé annað mál, að myndir þær, sem birst hafi af stefnanda í 10. tbl. Mannlífs 1996, séu henni til sóma, og af og frá, að birting þeirra hafi gert henni erfiðara fyrir við að starfa sem fyrirsæta, heldur hið gagnstæða.

Loks bendir stefndi Fróði hf. á, að stefnanda hafi verið í lófa lagið að upplýsa hann um, að birting tiltekinna mynda úr Spánarferðinni væru stefnanda ekki að skapi, áður en 10. tbl. Mannlífs 1996 var gefið út. Það hafi hún ekki gert.

Krafist er málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómsins, og er vísað til 130. gr. laga nr. 91/1991 í því sambandi.

Málsástæður og lagarök stefndu Fríðu Kristínar Gísladóttur.

Stefnda Fríða Kristín kveður það rétt, sem fram komi í stefnu, að hún hafi ásamt meðstefnda Gústaf Guðmundssyni, stefnanda og Ragnheiði G. Guðnadóttur farið til Barcelonu á Spáni í þeim yfirlýsta tilgangi að taka myndir til birtingar í tímaritinu Mannlífi. Kveðst stefnda hafa skipulagt ferðina og útvegað fé til fararinnar með samningum við Jens gullsmið og fleiri aðila, þ. á m. Spaksmannsspjarir og Íslensk föt. Taka átti

myndir af þessum tveimur fyrirsætum, þ. e. stefnanda og Ragnheiði, á baðströnd í Barcelonu, þar sem þær væru íklæddar vörum frá þessum fjármögnunaraðilum. Sérstaklega hafi meðstefndi Gústaf Guðmundsson ljósmyndari verið valinn, þar sem hann hafi getið sér gott orð fyrir listrænar myndatökur, en auglýsendur hefðu lagt mikið upp úr listfengi efnisins.

Upphaflega hafi staðið til, að Ragnheiður færi ein með í ferðina, en stefnandi hafi sótt það fast að komast með, þar sem hún hafi á þessum tíma verið að safna myndum í módelmöppu sína og tækifæri þetta kærkomið í því skyni. Hafi stefnandi boðist til að greiða flugfar sitt, en fyrir lá, að hún gat fengið ókeypis farmiða frá móður sinni, sem sé flugfreyja hjá Flugleiðum. Að öðru leyti og fyrir utan óverulegan kostnað af hóteltgistingu hafi stefnda greitt allt uppihald þá viku, sem þau hafi verið í Barcelonu. Tekinn hafi verið allmikill fjöldi mynda af stefnanda og fyrirsætunni Ragnheiði, íklæddum framleiðsluvörum fjármögnunaraðilanna á ýmsum stöðum, en þó aðallega á baðströndinni í Barcelonu. Hafi þær verið mismikið klæddar öðrum fatnaði, enda hafi áherslan verið lögð á þær tilteknu vörur, sem átti að auglýsa, en aðrar ekki. Vörunar hafi verið þungamiðjan í myndunum, en hvorki fyrirsætan sjálf né umhverfið. Hvort tveggja hafi þó verið nauðsynlegt til að gera rétta umgjörð um vörunar. Fyrirsætan sem slík hafi því ekki verið aðalatriði myndefnisins, heldur hafi nauðsyn hennar falist í því að bera það uppi, sem verið var að kynna. Við mat á myndunum eftir á hafi því engin áhersla verið lögð á fyrirsætuna, heldur einblínt á listfengi myndanna með tilliti til auglýsingagildis vörunnar, sem átti að kynna. Hvort sæist í hold eða brjóst á einhverjum tilteknum myndum, hafi ekki verið grundvallaratriði, heldur listfengið og kynningargildið.

Þegar myndatökan fór fram, hafi ekki verið um að ræða, eins og gefið sé í skyn í stefnu, að stefnandi hafi verið þvinguð til að láta taka af sér myndir án klæða að ofanverðu. Hafi hún gengið til þess verks eins og annarra verka án nokkurs þrýstings af hálfu stefndu eða meðstefnda. Hafi því hvorki verið um að ræða, að hún hafi í orði eða verki verið fengin til að mynda sig léttklædda eða gera eitthvað annað, sem hún hafi ekki viljað.

Áður en lagt hafi verið af stað í ferðina, kveðst stefnda Fríða hafa rætt við Kolbrúnu Aðalsteinsdóttur um myndatökuna, hvaða hugmyndir stefnda hefði um umhverfi og hvernig hún vildi, að þær litu út. Hafi Kolbrúna því verið fullkunnugt um, hvers konar myndir yrðu teknar og í hvaða tilgangi. Hafi hún hvorki hreyft andmælum né haft á móti því, að teknar yrðu myndir af stefnanda léttklæddri. Það hafi ekki verið fyrr en eftir á, að Kolbrún hafi dregið í land. Stefnda Fríða hafi unnið með og fyrir Kolbrúna á þessum tíma og þær því starfað náið saman.

Þegar heim var komið, hafi verið valdar nokkrar myndir til birtingar í Mannlífi, annars vegar þær, sem birtust í 7. tbl. 13. árg., og hins vegar þær myndir, sem birtust í 10. tbl. sama árgangs. Hafi stefnanda verið sýndar myndirnar og hún hvorki gert athugasemdir við þessar tilteknu myndir eða aðrar, sem henni voru sýndar. Hið eina, sem hún hafi óskað eftir, hafi verið, að myndirnar fyrir Jens gullsmið yrðu ekki birtar, meðan hún væri erlendis, en þangað hefði hún farið stuttu síðar. Hafi stefnda orðið við þeirri ósk. En er stefnandi kom til Íslands aftur, hefði hún farið að draga í land og efast um myndirnar. Á sama tíma hefði það gerst, að stefnda hefði fallist á vegna eindreginna óska hinnar fyrirsætunnar, Ragnheiðar G. Guðnadóttur, að myndir af henni yrðu ekki notaðar til auglýsinga fyrir fyrrgreind fyrirtæki. Hefði stefnda fallist á það vegna þess, að sú fyrirsæta var sextán ára og tók þá þátt í Elite-keppni. Hafi stefnda ekki talið sig geta hafnað þeirri ósk, enda litið svo á, að myndirnar, sem teknar höfðu verið af stefnanda, væru nægjanlegar til notkunar í síðari Mannlífsgreininna. Hafi stefnanda verið gerð grein fyrir þessari stöðu, og á fundi þeirra stuttu eftir heimkomu stefnanda, hafi hún ekki lagst gegn því, að myndir af sér yrðu notaðar í áður ákveðnum tilgangi.

Ef komið hefði til þess að hætta við birtingu þessara mynda, hefði það leitt af sér mikið tjón fyrir stefndu, þar sem stefnda hafði með samningi við Jens gullsmið skuldbundið sig til að taka myndirnar í Barcelonu og birta þær í Mannlífi. Sá möguleiki að fá Jens gullsmið til að samþykkja að taka nýjar myndir hér á landi, hefði leitt af sér mikinn aukakostnað og óhagræði og heildarsvipur auk þess verið allur annar.

Raunveruleg óánægja stefnanda hafi ekki komið fram fyrr en eftir útgáfu Mannlífs. Hafi það einkum verið viðbrögð annarra, sem hafi valdið óánægju hennar, og hún þá gert kröfu um bætur. Þeirri kröfu hafi þó aldrei verið beint að stefndu Fríðu eða meðstefnda Gústaf, heldur að meðstefnda Fróða hf., enda þótt stefnanda hafi verið fullkunnugt um, að stefnda Fríða hafi staðið að framkvæmdinni og bæri ábyrgð á öllu því, sem að henni laut.

Um beinar peningagreiðslur til stefnanda hafi ekki verið samið að öðru leyti en því, að hún hafi átt að fá myndir í ljósmyndabók sína. Þá hafi verið um það rætt, yrði einhver tekjuafgangur, að allir fengju að njóta hans. Hins vegar hafi orðið tap á framkvæmdinni og því aldrei komið til þess, að stefnandi fengi aðrar greiðslur en ljósmyndir í módelmöppu sína, en fyrir ungar fyrirsætur séu góðar myndir mun meira virði en beinar peningagreiðslur, sérstaklega þegar þeim gefist færi á ljósmyndara, sem hafi getið sér gott orð fyrir vandaða framsetningu og listfengi.

Af hálfu stefndu Fríðu er því haldið fram, að hún hafi á engan hátt bakað

sér skaðabótaábyrgð með athöfnum sínum eða athafnaleysi í tengslum við töku eða birtingu tilgreindra mynda af stefnanda í 10. tbl. 13. árgangs tímaritsins Mannlífs. Þá mótmælir stefnda, að hún hafi fengið stefnanda með fortöllum eða blekkingum til að sitja fyrir léttklædda við myndatöku. Stefnda fullyrðir jafnframt, að myndir þær, sem voru birtar af stefnanda í Mannlífi, hafi hvorki skaðað stefnanda né komið í veg fyrir, að hún kæmist á samning sem fyrirsæta hjá John Casablanças eða annarri umboðsskrifstofu. Gagnstætt því staðhæfir stefnda, að myndirnar hafi aukið hróður stefnanda, enda sérstaklega valdar með tilliti til smekkvísi. Mótmælir stefnda jafnframt þeirri túlkun stefnanda, að um nektar- eða „erótískar“ myndir sé að ræða. Í huga stefndu séu myndirnar umfram allt listrænar, þar sem umhverfið og æskan væru látin tákna ákveðið hömluleysi eða frelsi. Það, sem verið sé að kynna, sé þungamiðjan í myndunum og textanum, en ekki fyrirsætan.

Jafnframt ofangreindu er á það bent, að stefnandi hafi sem fyrirsæta tekið að sér ákveðið verk og vinna hennar falist í því að sitja fyrir á myndum og kynna ákveðnar vörur. Í því verki hafi jafnframt falist skuldbinding af hennar hálfu og réttur þeim til handa, sem staðið hafi að myndatökunni, að nota myndirnar til birtingar í tímariti eins og Mannlífi.

Stefnda mótmælir því, að 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar um friðhelgi einkalífs eigi við í máli þessu og 8. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Þeir hagsmunir, sem þar sé verið að verja, beinist að öðrum hagsmunum en um sé fjallað í máli þessu. Hér liggja fyrir sérstakur samningur um myndatökur og birtingu þeirra mynda. Ágreiningurinn í málinu sé frekar um það, hvort stefnandi hafi með einhverjum hætti lagt bann við birtingu tiltekinnna mynda. Hafi hún gert það, snúist ágreiningur um það, hvort hún hafi haft rétt til þess eða hvort hún hafi með því að sitja fyrir afsalað sér slíkum rétti.

Vísað er gersamlega á bug aðdróttunum um, að svikum hafi verið beitt eða stefnda hafi með nokkrum hætti beitt áhrifum sínum, líkamlegum eða andlegum, til að fá stefnanda til að gera eitthvað, sem var andstætt vilja hennar, þannig, að 30. eða 31. gr. samningalaga nr. 7/1936 geti átt hér við.

Um kröfu stefnanda um afhendingu myndanna, sem teknar voru, vísar stefnda til 25. gr. höfundalaga og þess, að stefnandi hafi samþykkt, að myndirnar yrðu teknar, og eigi hún af þeim sökum engan rétt til þess að krefjast afhendingar á þeim.

Um laun vegna framlags stefnanda vísast til samkomulags stefndu og stefnanda, þess efnis, að hún hafi átt að fá greitt með myndum í módelmöppu sína. Um beinar peningagreiðslur hafi ekki verið samið, nema hagnaður yrði af framkvæmdinni. Hafi þá allir, sem að þessu stóðu, átt að fá hlut af ágóðanum. Því miður hafi orðið tap, og hafi stefnda borið það.

Málsástæður og lagarök stefnda Gústafs Guðmundssonar.

Af hálfu stefnda Gústafs hefur komið fram, að umrædd ferð til Barcelonu hafi verið farin í júlímánuði árið 1996. Að henni hafi staðið meðstefnda Fríða. Hún hafi ráðið til sín fyrirsætuna Ragnheiði G. Guðnadóttur og stefnda Gústaf sem ljósmyndara. Stefnandi hafi heyrt af þessari ferð og sóst mjög eftir að fá að fara með. Hafi þá verið ákveðið, að stefnandi færi einnig með, og sami samningur verið gerður við stefnanda og Ragnheiði um, að meðstefnda Fríða greiddi upphald að mestu, en stefnandi greiddi ferðir. Stefndi Gústaf hafi fengið ferðir og upphald greitt. Einnig hafi verið talað um, að ef stefnda Fríða fengi styrktaraðila til að veita fjárhagslegan stuðning við þessa ferð, yrðu greidd laun til starfsmanna, en af því varð ekki.

Í stefnu komi réttilega fram, að tilgangur ferðarinnar hafi verið að taka myndir til auglýsinga. Einnig sé rétt, að stefnandi hafi viljað fá myndir í módelmöppu sína. Hafi margar myndir verið teknar í ferðinni án athugasemda af hálfu stefnanda og hluti af þeim birst í 7. tbl. 13. árg. af Mannlífi. Ekki hafi verið gerðar neinar athugasemdir vegna þeirra mynda.

Af hálfu stefnda Gústafs er því harðlega mótmælt, að teknar hafi verið nokkrar svokallaðar nektarmyndir í ferðinni, eins og fullyrt sé í stefnu. Auk þess er því mótmælt, að stefndi Gústaf hafi lagt að stefnanda að láta taka slíkar myndir af sér. Loks er því mótmælt, að stefndi Gústaf hafi með nokkrum hætti fullyrt, að tilvitnaðar myndir yrðu aldrei birtar.

Ítrekað er, að stefndi Gústaf hafi verið ráðinn ljósmyndari í þessa ferð, og hafi hann tekið myndir, eins og mælt hafi verið fyrir um. Hann hafi ekki orðið var við, að stefnandi væri andvíg myndatökum eða á nokkurn hátt þvinguð til þeirra. Hvorki hafi stefnandi né aðrir komið að máli við sig og mótmælt birtingu myndanna. Enn síður hafi sér borist símbref frá stefnanda þess efnis. Jafnframt er því mótmælt, að stefndi Gústaf hafi haldið því fram, að myndirnar hefðu verið eyðilagðar. Umræddar myndir hafi verið teknar sem auglýsingamyndir, og megi ljóst vera af þeim, að umhverfið og varan, sem verið var að auglýsa, séu aðalatriðið, enda komi það fram á bls. 6 í umræddu blaði Mannlífs, að birtar séu myndir, sem teknar hafi verið af nokkrum smíðisgripa Jens gullsmíðs.

Því er haldið fram af hálfu stefnda Gústafs, að stefnandi hafi aldrei gert nokkra kröfu á hendur sér, fyrr en stefna var birt í máli þessu.

Stefndi Gústaf reisir sýknukröfu sína á því, að hann hafi í umræddri ferð verið starfsmaður meðstefndu, Fríðu. Stefndi hafi þar á engan hátt sýnt af sér ólögmeta og saknæma háttsemi í tengslum við töku eða birtingu umræddra mynda. Er því mótmælt, að hann hafi bakað sér skaðabótaábyrgð. Stefndi Gústaf mótmælir einnig þeim fullyrðingum í stefnu, að myndbirt-

ingin hafi gert stefnanda erfiðara fyrir að starfa sem fyrirsæta, sem algerlega órökstuddum. Þess sé frekar að vænta, að stefnandi fái fleiri tækifæri sem fyrirsæta, enda hafi myndirnar heppnast ágætlega. Jafnframt mótmælir stefndi því, að hann hafi hlotið einhvern fjárhagslegan ágóða af birtingu myndanna, enda hafi hann ekki fengið greitt fyrir birtingu þeirra. Samningi stefnanda við John Casablanca er mótmælt sem þýðingarlausum fyrir málið.

Stefndi mótmælir harðlega dylgjum í þá veru, að hann hafi tekið þátt í blekkingum eða svikum eða á annan hátt notfært sér aðstöðu sína gagnvart stefnanda til að fá hana til að taka þátt í myndatökum, sem henni hafi verið á móti skapi, þannig að 30. og 31. gr. samningalaga nr. 7/1936 eigi við. Miklu fremur beri stefnandi sjálf ábyrgð á eigin ákvörðunum, sem hana varði. Myndirnar sé ekki á nokkurn hátt unnt að kalla nektarmyndir, heldur sé þar um að ræða listrænar auglýsingamyndir, þar sem vörunni er komið á framfæri í fallegu umhverfi og hlutverk fyrirsætunnar umfram allt að bera vöruna. Þessar myndir hafi verið teknar á strönd, sem almenningur eigi aðgang að, og hafi stefndi ekki orðið þess var, að myndatakan vekti nokkra athygli annarra strandgæsta. Klæðaburður stefnanda hafi í engu verið í ósamræmi við klæðaburð annarra, nema að því er varðaði þá vöru, sem var verið að kynna.

Þar sem fullt samkomulag hafi verið með meðstefndu Fríðu og stefnanda um töku og birtingu umræddra mynda, geti 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar og 8. gr. mannréttindasáttmála Evrópu ekki átt við í máli þessu.

Kröfu um afhendingu á öllum filmum og myndum, sem af stefnanda voru teknar í umræddri ferð, er eindregið hafnað og bent á 3. gr. í höfundalögum nr. 73/1972, þar sem fram komi, að höfundur hafi einkarétt til að gera eintök af verki sínu og til að birta það í upphaflegri mynd eða breyttri. Einnig er hafnað kröfu um dagsektir.

Verði ekki fallist á sýknukröfu stefnda, er stefnufjárhæðum mótmælt sem allt of háum og algerlega órökstuddum. Stefnandi krefjist launa fyrir að sitja fyrir, sem sé hennar starf, en stefnandi hafi fengið myndir til að setja í módelmöppu sína. Slíkt sé unnt að meta á talsvert háa fjárhæð, enda skipti mestu máli fyrir fyrirsætur í leit að starfi að hafa góða ljósmyndamöppu af sér.

Stefndi styður málskostnaðarkröfu sína við 129. gr. og 130. gr. laga nr. 91/1991. Krafa um virðisaukaskatt á málflytninguþóknun er reist á lögum nr. 50/1988, en stefndi sé ekki virðisaukaskattsskyldur og beri því nauðsyn til að fá dóm fyrir skattinum úr hendi stefnanda.

Niðurstöður.

Stefnandi reisir málsóknina á hendur stefndu á því, að myndirnar, sem hér um ræðir og birtar voru í 10. tbl. Mannlífs árið 1996, sýni sig nær nakta og í eggjandi stellingum, sem gefi af sér ranga mynd. Með birtingu myndanna hafi stefndu rofið trúnað við sig, og hafi myndirnar valdið sér hugarangri, þjáningu, álitshnekki og hneisu. Myndirnar séu meiðandi fyrir æru sína og hafi gert sér erfitt fyrir að starfa sem fyrirsæta. Enn fremur hafi samband stefnanda við módelsskóla Johns Casablancas orðið fyrir skaða með birtingu myndanna, en stefnandi hafði skuldbundið sig til þess að láta ekki birta af sér nektarmyndir. Þá sé birting myndanna ólögmet árás á einkalíf sitt. Þessum staðhæfingum stefnanda er öllum andmælt af hálfu stefndu.

Ágreiningslaust er í málinu, að myndirnar voru teknar í þeim tilgangi að birta þær í Mannlífi vegna kynningar á skartgripum frá Jens Guðjónssyni gullsmið. Stefnandi styður kröfur sínar í málinu þeim rökum, að hún hafi ekki viljað, að umræddar myndir birtust í Mannlífi, en sér hafi verið sagt, þegar myndatökurnar fóru fram, að myndirnar yrðu ekki birtar nema með sínu samþykki. Þessum fullyrðingum stefnanda er andmælt af hálfu stefndu, en þær eru ekki studdar neinum gögnum, og verður að telja þær ósannaðar.

Myndirnar, sem hér um ræðir, voru teknar af stefnanda á ströndinni í Barcelonu á Spáni sumarið 1996. Stefnandi er þar fáklædd, en skartgripirnir, sem hún ber, eru áberandi. Um þá er fjallað í blaðgreininni á bls. 104–109 og í kynningu á henni á bls. 6 í blaðinu. Eins og sjá má með skoðun á þessum myndum, eru þær í eðlilegu samræmi við umhverfið og það efni, sem fjallað er um í blaðinu og var tilefni myndbirtingarinnar. Verður ekki á það fallist, að myndirnar séu ærumeiðandi í garð stefnanda. Stefnandi starfði sem fyrirsæta og hafði sjálf fallist á myndatökurnar, en hafna verður þeim rökum hennar, að hún hafi verið fengin til myndatökunnar með svikum, enda ósannað, að svo hafi verið. Þegar litið er til þessa, verður ekki á það fallist, að birting myndanna hafi verið ólögmet árás á einkalíf stefnanda. Engin gögn hafa verið lögð fram af hálfu stefnanda, sem styðja þá staðhæfingu hennar, að birting myndanna hafi gert henni erfitt að starfa sem fyrirsæta eða að samband stefnanda við módelsskóla Johns Casablancas hafi orðið fyrir skaða. Og ekki er rökstutt af hennar hálfu, á hvern hátt myndirnar hafi valdið henni hugarangri, þjáningu, álitshnekki og hneisu eða gefi af henni ranga mynd. Einnig er órökstutt og ósannað af hálfu stefnanda, að stefndu hafi rofið trúnað við hana.

Með bréfi lögmanns stefnanda 12. febrúar 1997 til ritstjóra Mannlífs er af hennar hálfu krafist bóta fyrir miska og óheimil afnot mynda af henni, sem birtar voru í umræddu blaði Mannlífs. Einnig er í bréfi þessu krafist, að

filmur og myndir, sem teknar voru af stefnanda í framangreindri ferð til Barcelonu, verði afhentar. Fram kemur, að samrit bréfsins hafi verið sent stefndu Fríðu og Gústaf. Engin skrifleg gögn hafa verið lögð fram í málinu, sem staðfesti, að stefnandi hafi tilkynnt stefndu fyrir þann tíma, að hún vildi ekki, að myndirnar, sem hér um ræðir, birtust í Mannlífi. Ekki kemur heldur fram í gögnum málsins, að stefnandi hafi fyrir fram lagt bann við birtingu myndanna, að öðru leyti en því, sem fram kom í vitnisburði þeirra Kolbrúnar Aðalsteinsdóttur, sem var í fyrirsvari fyrir John Casablancas á Íslandi, og Hrafnhildar Ármannsdóttur, sem er móðir stefnanda.

Vitnið Kolbrún bar fyrir dóminum, að hún hefði haft samband við stefnda Gústaf og fengið hjá honum myndirnar, sem teknar voru af Ragnheiði Guðnadóttur, þar sem vitnið vildi ekki, að myndirnar yrðu birtar. Vitnið kvaðst hafa búist við, að stefndi Gústaf hefði þar með vitað, að vitnið hefði ekki leyft myndatökurnar af stefnanda. Vitnið kvaðst hafa bannað stefndu Fríðu að birta myndirnar af stefnanda, og hefði vitnið ráðlagt henni að láta taka nýjar myndir í stað þeirra, sem teknar voru í Barcelonu. Í framburði vitnisins Hrafnhildar Ármannsdóttur kom fram, að hún hefði sagt stefndu Fríðu, að hún hefði ekki leyfi til að birta myndir af stefnanda fáklæddri. Stefnandi hafi einnig bannað stefndu Fríðu að láta birta umræddar myndir.

Ekki er um það deilt, að stefnda Fróða hf. var aldrei tilkynnt, áður en myndirnar voru birtar, að stefnandi væri því mótfallin. Stefnu Fríða og Gústaf hafa bæði andmælt því, að stefnandi hafi bannað þeim að láta birta myndirnar. Þótt fram hafi komið í málinu, að stefnandi og fyrrgreind vitni hafi fært í tal við stefndu Fríðu, að stefnandi og vitnin væru mótfallin birtingu myndanna, verður að líta til þess, að stefnandi hefur ekki samkvæmt því, sem hér að framan er rakið, fært fyrir því nægjanleg rök, að hún hafi haft réttmæta ástæðu til að leggja bann við birtingu myndanna. Þá hafa stefndu andmælt þeim fullyrðingum stefnanda, að þau hafi samþykkt, að myndirnar yrðu ekki birtar, og að þær hefðu verið eyðilagðar. Verður að telja þessar fullyrðingar ósannaðar.

Þegar öll framangreind atriði eru virt, þykja ekki fram komin fullnægjandi rök fyrir því, að stefndu hafi brotið gegn æru eða friðhelgi stefnanda með umræddri myndbirtingu, svo að bótaskyldu varði á grundvelli 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993, eins og stefnandi heldur fram í málinu.

Kröfu stefnanda um endurgjald fyrir myndatökurnar úr hendi stefndu er andmælt af hálfu stefndu. Ekki var um það samið, að stefnandi fengi nokkurt endurgjald úr hendi stefnda Fróða hf. Hins vegar var samið um, að stefnandi fengi ljósmyndir sem endurgjald fyrir framlag sitt til umræddrar

ljósmyndagerðar, eins og hér að framan er rakið. Það samkomulag hefur þegar verið efnt af hálfu stefndu. Með vísan til þessa þykir stefnandi ekki hafa sýnt fram á, að hún eigi rétt á frekara endurgjaldi úr hendi stefndu fyrir umræddar myndatökur.

Í málinu hefur komið fram, að stefndi Gústaf er eigandi myndanna, sem stefnandi krefst að fá afhentar. Rétt sinn til þeirra styður hann við ákvæði höfundalaga, og hefur hann með þeim rökum andmælt því, að sér sé skylt að afhenda stefnanda myndirnar. Krafa stefnanda um afhendingu myndanna er órökstudd, og ber þegar af þeirri ástæðu að hafna henni.

Með vísan til þessa ber að sýkna stefndu af öllum kröfum stefnanda í málinu.

Rétt þykir með vísan til 1. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991, að stefnandi greiði málskostnað stefndu, sem þykir hæfilega ákveðinn 100.000 krónur til hvers þeirra að viðbættum virðisaukaskatti, sem krafist er af hálfu stefndu Fríðu og Gústafs.

Dóm þennan kvað upp Sigríður Ingvarsdóttir héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Fróði hf., Fríða Kristín Gísladóttir og Gústaf Guðmundsson, skulu sýkn vera af kröfum stefnanda, Ásdísar Birtu Gunnarsdóttur, í máli þessu.

Stefnandi greiði hverjum hinna stefndu 100.000 krónur í málskostnað, samtals 300.000 krónur, og stefndu Fríðu og Gústaf auk þess virðisaukaskatt á málflutningsþóknun.